Þegar ég áttaði mig.

Ég er yngsta barn foreldra minna. Suðfinna systir mín andaðist í júní 1905, en þá er ég 9 ára. Aldurmunurinn við ~~[illegible]~~ mitt næsta systkini (Ingimund) er slíkur, að telja má að ég alist upp sem einbirni. Svo liðu árin. Haustið 1913 fór ég að Hvanneyri þar lærð ég að „lesa". Það er að segja: Ég lærði að lesa svo, að ég hafði gagn af því sem ég las – lærði að meta það hvað var aðalatriði, og hvað var aukaatriði. Ég las allt sem ég náði í. Vakti marga nóttina, og las. Mér var aldrei skipað til verka. Samt lærði ég að vinna. Sláttumaður varð ég áreiðanlega miðri en í meðallagi – en ég var morgunsvæfur og vorukor fram úr hófi. Ef ég af einhverjum ástæðum var vakinn fyrir kl. 9–10 að morgni, var ég miður mín fram eftir öllum degi. – En óskup var gamen að lifa. Ég held að ég hafi verið bráðþroska, bæði andlega og líkhamlega. Sumarið sem ég ferndist batt ég meirihlutum af heyskapnum. Vertíðirnar 1911 og 1912 er ég við sjóróðra – á áraskipi, en formaður var Gísli í Brattsholtshjáleigu. Ögu ég að segja ykkur bæt úr ofisögu minni verð ég að koma við á nokkrum stöðum.

Það man hafa verið snemma sumars 1913 að ég hafði orð á því við pabba að ég vildi komast í einhvern skóla. Hann tók því vel og sagði að „Alþýðuskóli Suðurlands" hlyti að vera á næsta leiti og taldi rétt að ég biði eftir honum – (Hann kom raunar ekki fyrr en 1929 – hangarvatn). En það varð úr að ég legði í slóð Ingimundar bróður míns, og fór að Hvanneyri um haustið.

Það var í samrami við uppeldi mitt að ég hafði um þetta leyti mjög mikið sjálfsálit.

En þegar til Hvanneyrarskóm, komst ég fljótlega að að raun um að það var á algjöram misskilningi

byggd. Þar var ég yngstur og prótt minnstur,
og það sem verra var, ég vissi ekkert í minn hans.
Frodslulöngin gengu í gildi 1907, sem kunnugt er,
en það er fyrst veturinn 1909-1910 að farskóli er
settur á laggirnar hér í hreppi og nutu hans börn
sem heima áttu utan þorpsins. Ég held að kennt
hafi verið á 4 stöðum, og komu því aðeins fáar
vikur í hlut hvers staðar. Kennari var Jón
Sigurðsson í Aldarminni (faðir Ragnheiðar skáldkönu)
ágætur eldri maður, sjálvmenntaður, ágætur kennari.
Þetta var öll sú skólaganga sem ég fékk fyrir ferming.
Ég mun hafa verið sæmilega los, því ég hafði
verið vaninn við lesa upphátt sögur á kvöldvökum
og einnig las ég húslestra. En skriftin var
hrodilig, og reikningur aðeinshraft í einskonar-
tölum. Þetta var ekki góður undirbúninur
undir skólann á Hvanneyri, sem á þeim tíma
var þungur skóli og gerði miklar kröfur til
nemenda sinna - en kennar voru ágætir.
Þarna við bottist svo að þarna er ég en svo
ungur að ég var lopast kominn af því þroska-
stig að leika mér sem barn.
Síðari veturinn fór þetta að breytast og undir
lokapróf las ég af sliku kappi að ég ofreyndi
augum og gat varla opnað bók fyrst á eftir.
En í gegnum prófið slampaðist ég með II. einkun
Hefði ég nú haldið áfram námi trúi ég því að
ég hefði getað náð góðum árangri. Því að ér rauninni
var ég flug nemur, bara af ég las.
Nestu árin á eftir tók ég mjög mikinn þátt í
félagsstarfi Ungmennafélags Stokksyrar, og á
þess vegum er ég sendur á adalfund „Skarphéðin"
liloga í febr. 1916. Þar er ég strags kosinn í stjórn
og gerður að formanni. Þetta er á stríðsáranum
fyrri, en það á stant setti mjög svipmót á allt þjáð-
lifið og lá íþróttastarfsemi til dæmis mikið niðri;

Við héldum því ekkert íþróttamót þetta vor.
Ein árið eftir gengumst við fyrir íþróttamóti
að Þjórsártúni.
Við vorum hepnir með veður, eins og best verð á kosið
en ég held að lítíðhafi farið fyrir þessu móti, sem
íþróttamóti. En sem menningarsamkoma eins
og þar gerðust á fyrstu áratugum aldarinnar
held ég að þetta hafi verið í allrafremstu röð.
Það kom í minn hlut að útvega skemtikrafta.
Ég skrifaði sr. Jakopi Ó. Hárussyni á Holti. Egjafölluna,
Árna Pálssyni prófesor, sr. Ólafi Ólafssyni,
frákirkjugnesti og bað þessa menn að halda röðu.
Auk þess bauðst mér röðu frú Ingunnar Einarsdóttur
á Tufunesi, sem var mikil áhugakona um dýravernd.
Allir þessir menn urðu við óskum mínum.
Dagana tvo á undan mótinu var U. M. F. Í. með
aðalfund sinn að Þjórsártúni. Þangað var
von fulltrúa viðsvegar að af landinu og
var ég einn af þeim er þar áttu sæti.
Af þekkingu minni á skrifsemi ungmenna félega
yfir leitt, þóttist og þess full vís að þarna
yrðu margir söngvanir menn. Ég skrifaði því
sr. Ólafi Magnússyni í Arnarbæli, en hjá
honum hafði ég verið á söngnámskeiði um veturinn
(Kyrarbakka) og var vel kunnugur börnum hans,
og hafði verið nóturgestur á hans heimili oftar
en einu sinni. Sjálfur var sr. Ólafur ágætur
sungvari, söng iðulega einsöng á samkomum, og
dúett á móti þorvaldi syni sínum – en þorvaldur
er besti „alþýðu" (= ótærði) söngvari, sem ég hef heyrt
um ævina. Sr. Ólafur var eini maðurinn sem um
þessar mundir sinti söngstjórn svo umtalsvert
vori – hér um slóðir.
Já. Nú skrifaði ég sr. Ólafi, sagði honum
allar aðstöður, og bað hann að koma að
Þjórsártúni og regna fyrir sér hvort hægt vori

ad drífa upp karlakór úr þeim efniði
sem þarna væri fyrir handi.
Og mikid vard ég gladur sídari fundardagum
þegar ég sá blessadann gamla manninn rída
í hladid á þjórsártúni.
Þad er ekki ad ordlengja um þad, ad stoggs þá
um kvöldid var söngæfing og prestar var
hinn ánægdasti.
Þad dreif mikid fjölmenni ad samkomudagum, og
oft og lengi á eftir hafdi fólk ord á því ad
mig hvad þetta hefdi verid ánægjuleg samkoma,
enkum dádist fólk ad söngnum.
Þarna hélt ég mína fyrstu opinbera rædu
(setti samkomuna) og baladi út frá ordum
Jónasar Hallgrímssonar „Þad er svo lágt ad
standa í stad". Ank þess kynnti ég öll dags-
skrár atridi jafn ödum og þau fóru fram.
Um kvöldid vilk sér ad mér Einar Jónsson-
alþingismadur á Geldingalæk, rétti mér
hendina og þakkad fyrir dagum og sagdum lid:
„Þetta er stillingin og stadfestan frá Holti
Hann þekti pabba. Ég þekti hann adeins í sjón
Þarna sá ég módir ykka fyrsta sinni.
Hágvaxin stúlka, hnellin, hörda breid, á þeysa-
fótum, med hvítt sjal eda slá um axlir og
hordad og slá gullslit á hárid í sólskininu
Áberandi falleg stúlka í öllum þeim fjölda
sem þarna var. Ekkert baladi ég vid hana þá.
Eftir þetta lágu leidir okkar saman
ödrukvoru, og þá adallega á samkomum hér
í nágrenninu. Hún var eftirsótt ad spila fyrir
dansi (orgel), ég dansadi nokkrum sinnum vid
hana og þá spjölludum lítilsháttar saman.
Hún var betur menntud en þá gerdist um
stúlkur hér um slódir (Vetur í Hvanneskólanum
En þegar ég svo í nóv. 1920 spurdi

hana formálaleust hvort hún vildi verða konan mín, þú eldrðnaði hún og virtist ekki við því búin að svara. Ég sá í hendi mér að ekki var ráðlegt að knýja fram svar á stundinni og spurði því hvort ég mætti tala við hana sinna. Síðar kom það svo á daginn, að þessa arna hafði hún óskað sér frá því að hún sá mig á þjórsártúni.

Hún sagði mér strags að hún væri ekki heilsusterk. En ég vissi mig stálhraustann og taldi að þetta kæmi ekki að sök.

(Til gamans: Hún hafði farið til Gísla Péturssoner héraðslæknis á Eb. og lýst heilsu sinni. Þegar Gíli hafði athugað hana rólegi segir hvl: þú þarft ekki að vera hræd um að þú deyir, en þetta getur orðið mesta eymdar líf" (Hugheysting það!)

Svo giftum við okkur 1921 - 25. júní., prestur var sr. Jóhann Þorkelsson dómkirkjuprestur, RV., föðurbróðir hennar. Í giftingar (víxlu) röðu legði hann útaf orðunum „Heitt fyrst guðs og hans réttlætis, þá mun allt annað veitast yður að auki". Eftir víxluna drukkum við saman kaffi á veitingahúsi með nánustu ottingjum. Þar flutti sr. Jóhann aðra röðu og hafði sem inngangstexta: „Það er þrent sem bóndann ekki má skorta. Það er hey, matur og ehdivíður". Pabbi sagði nokkur þakkar orð.

Svo fórum við að búa. Móðir ykkar reyndist mjög hagsin húsmóðir, fór vel með efni. Hún bjó til betri mat en aðrar konur. Hún legði betur á borð en aðrar konur, og hún tók með afhurðum vel á móti gestum.

Eitt verð ég að segja ykkur, sem þið tapast vitið. Það er hvað hún var ykkur sem

ungbörnum mikil og göð mödir.
Ég sá margar konur medhöndla ung börn sín og leggja þau sér á brjöst (gefa þeim að sjúa) en enga med slíkri nærfærni og ástúð sem hana. Hún bödadi ykkur dagleg fyrsta aldarsd
En það reyndist rétt að hún var ekki heilsu sterk. Þessi sifeldu höfudverkjarköst sem ydulega lögðu hana í rúmid. Það brádi vanjulega af henni sidari hluta dys og hún virtist vera göð frammeftir nóttu. Og ég skal segja og skal að á nóturnar vann hún sína stæstu sigra. Þá gerdi hún vid föt ykkar og saumadi nýj - og gerd annad sem gera þurfti.
Og eitt enn: Hún fór aldrei svo að heiman að ekki væri allt fullfrá gengid ádur en farid var af stad.

Vid byrjudum med tiltölulega rúmung eigna fyrstu árin brgadi ég hvern hlut vid mótböku. En svo kom kreppan og bitnadi á okk sem ödrum. Ég fór í kreppulánasjöd. ekki svo mjög vegna þess hvad skuldirnar voru mikler heldur vegna þess að þarna kom madur því í eitt lán og vextir voru lægri en annarsstad.
Mig minnir að ég fengi 12.000 kr. lán med 4%
Árid 1942 brgadi ég þetta lán að fullu.
Hvilik gledi. Hvilikur léttir.

Hér verd ég að geta tveggja manna sem bádir veittu mér andlegann styrk á þessum árum.
Vernhardur mágur minn var elskulegur madur, si gladur og hugljúfur, en ekki heilsuhraustur, lésk rúmlega fimmtugur af heilaskurdi sem gerdur var til að nema burt oxli sem þrýsti á heilann.
Einhverntima hafdi ég ord á því vid hann að fjárhagurinn væri ekk sem bestur.

Og hann sagdi: „Eg veit pad, en ég held ad pú sjáir altaf einhver räd".

Gudmundur mágur minn í Fjalli var spekingur ad viti og taladi altaf í meitladum setningum og tilvitnunum í merkisrit.

Um pessar mundir spurdi ég hann hvort eg ætti ad selja eitthvad af bústofninum til ad minka suldirnar. Og hann svaradi: „Nei. pad máttu ekki. pú verdur ad sigla med fullum seglum. pegar drengirnir pínir koma upp eru pér allir vegir forir".

Bádir höfdu pair rétt fyrir sér.

En svo er pad yfirskrift pessa pátter. Ég á eftir ad gera grein fyrir henni.

Med módur minni flattist ad Oddagördum brödir hennar 12 ára gamall, pórdur Grímsson, og hann skildi aldrei vid hana.

Ég tel ad í raunimi hafi pau í sameiningu stadid fyrir búi foreldra minna og átt mestan pátt í velgengni pess. Pabbi var langtímum saman fjarverandi ymist vid sjóródra eda opinber störf. Um sláttinn var hann alltaf heima.

pórdur var madur sérinnand, hafdi auga med öllu og var alstadar vidlátinn par sem med purfti, hvort heldur var á nótt eda degi.

Hann tók af manni margan snúningum og pad langt um fram pad sem samgjarnt mátti telja gagnvart honum. pegar ég hóf búskap vard pórdur áfram hjá mér, en hann lést pann 2.7. 1925, og mun hafa verid jardadu pann 12. s.m.

Ad sjálfssögdu sá ég um útförina, fikk til líkmenn o. sv. frv.

Líkmennirnir sáu um allan heimantúnd, kistan var flatt til greftruner (Gaulv.) á Thestvagni og parna purfti ég hverzi nærri

ad konna. Kirkjugestir fengu kaffi
i Gaulv. og dvaldist mér eitthvad inni vid
i lokin – var ad gera upp vid þórlaugu konu
Dags, sem kaffid veitti.
Þegar eg kom út er allt fólkidfarid – einig
likmennirnir. Korran sem kistan var flutt
á stód á midju hladi, böndin sem kistuna
hafdi verid bundin med, sos og teppi sem
breidt voru yfir kistuna, hennir til hlífdar
á leidinni, allt var þetta á vid og dreif
um hladid. Hestarnir vissi eg ad voru inni
i hesthúsi.
Mér vard dálítid hverft vid. Eg stód þarna
adgerdarlaus dálítlastund og hugsadi rád
mitt. þarna skildi eg ad upp frá þessu
hafdi eg á engan ad treysta nema sjálvan
mig, og eg sagdi vid sjálvan mig: „Til lítils
ertu búin ad vera med honum þórdi i
28 ár, ef þú ert ekki madur til ad hafa
þig framm úr þessu".
Eg veit ekki hvad ödrum hefur sýnst
eda þeir hafa vidurkennt um störf mín upp
frá þessu. En sjálvur tel eg ad í 20 ár
hafi eg unnid tvezgja manna verk í Holti.
Framm ad fertugu vissi eg ekki hvad þreyta
er, en um fimmtugs aldurinn fór hún
mjög ad segja til sín og því meir sem
lengus leid. Sídan hef eg stadid i
skjóli ykkar, elskulegu barnanna minna,
og er ykkur öendanleza þakklitur, þó ad
tilfinngar beri mig jafnan ofurlida ef
eg ötla ad tjá minar innstu hugrenningar.
Eg er ákafleza þakklitur fyrir lifid og mjög
sáttur vid þá medvitund ad vita ad lífsól
mín er nú mjög gengin til vesturs.
Eg veit ad eg skil vid okkar ágotu bújörd á

mjög gódum höndum, og ef ég á að bidja ykkeiter um nokkuð þá er það það að fordast í lengstu lög að farga Holtinu því ég tel það guðlega ráðstöfun þegar ~~[illegible]~~ pabbi keypti Holt, því hann hafði hug á ödrum jördum-en um það hann svo að fara að ég skrifi síðar, ef mér endist líf og heilsa til.

9.10.1970

(Hugsað á sjúkrhúsi Selfoss í ágúst s.l.)

— " —

Hreppsnefndarodduiti í Holti
horskur og gætinn býr.
Húsfreyjan hyggin og vitur
úr hærfinu ekki snýr.

Rimar á Tóttum kvað um foreldra mína
S.J.

— " —

Sá ég á gangi svanna
um sumars bjartan dag,
Skemmtum sýndi sunna
með siðugt hátt alag.
Áfram þreytti ydin
agtaði ei hégómann
betrast mín biðin
betra yndi eg fann.
Syngja fór nú siðugt víf
hennar hljóðin hvell og há
hrestu sál og líf.

(– 30.8.'72 S.J.)

Tátu þessa um klukkuna kendi mér móður-amma mín. Guðfinna Sigurðardóttir frá Tóttum, húsfreyja í Gljúkk
S.J.

„Jesús skýrir kröfus sína um réttlæti, sem langt ber af réttlæti hinna ágætustu manna samtíma síns, með dæmi: „þér hafið heyrt, að sagt var við forfeðurna: þú skalt ekki morð fremja, en hver, sem morðfremur, verður sekur fyrir dóminum; en ég segi yður, að hver, sem reiðist bróður sínum, verður sekur fyrir dóminum" ".

Kirkjuritið, 4. tll. Des. 1972, bls. 397

2. dálkur

23. 9. '76
S. J.

Dropatal.

Um nokkurra ára skeið bar það iðulega við að við hjónin, að næturlagi, heyrðum að vatn draup (lek) í herbergi okkar, þungt strjált dropatal. Stundum byrjaði þetta sem buna, en hægði svo á sér í dropatal.
Fyrst fór ég á fætur að athuga um bleytu, en um slíkt var ekki að ræða.
Fljótlega áttuðum við okkur á að hér var um „aðsóku" að ræða.
Nágranni okkar, sem mist hafði son ainn í sjóinn, var á ferð næsta dag.

13. 2. '77

S. J.

„Sá, sem eyðir mannslífi, hefur brotið af sér gegn alheimi, en sá sem gerir, þó ekki sé nema líf eins manns þolanlegra, hefur veitt sinn stuðning lífinu á jörðinni"

Ezi má skögum renna - bls. 315
Höf. Harvey Ferguson. Þyð. Axel Thorsteinsson
Bókaútgáfan Rökkur - 1973.